

פרשת מטות תשע"ט – הנדר והנזירות: האם יהודי רשאי להנות מהחיים?

1. **נדרים כג:** הרוצה שלא יתקיימו נדריו, יאמר בראש השנה כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל. **שיטה מקובצת נדרים כג,ב ד"ה רבא:** בני אדם נודרים ושוכחים הנדר ואין באים לפני חכם להתיר ועוברים על נדרם בשוגג, [לכן] תקנו שבתחילת יום הכיפורים יתוודו ויתחרטו מנדריהם.

נדרים סה,א: 'וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלוקים' (דברי הימים ב לו) - מאי מרדותיה? מצא צדקיהו לנבוכדנצר כשהוא אוכל ארנבת חיה. אמר נבוכדנצר שיישבע שלא יגלה זאת ונשבע לו. רצה צדקיהו לבזותו וביקש מהסנהדרין לבטל השבועה. שמע נבוכדנצר שמבזים אותו והביא לפניו את הסנהדרין וצדקיהו, אמר להם איך ביטלתם השבועה שלא בפניי ואיך לא דחיתם את צדקיהו? זהו שכתוב באיכה 'ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון'.... ששמטו כרים מתחתיהם [ולא היה להם מה להשיב].
2. **במדבר לו:** איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו, לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה. **רש"י:** 'נדר' - האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני.

תענית יא: כל היושב בתענית נקרא **חוטא** ... דתניא ר' אלעזר הקפר אומר: מה תלמוד לומר [לגבי הנזיר שמביא קרבן בתום הנזירות] 'וכפר עליו מאשר חטא על הנפש' וכי באיזה נפש חטא? אלא שציער עצמו מן היין ... ר' אלעזר אומר: נקרא **קדוש** שנאמר 'קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו'. **יבמות כ,א:** קדש עצמך **במותר לך** [תתקדש ותמעט בתוך הדברים המותרים]. **ירושלמי סוף קידושין:** עתיד אדם **ליתן את הדין על כל מה שראתה נפשו ולא אכל** (שחטא על נפשו שסיגפה חנם, קרבן העדה שם). ר' אלעזר היה מקבץ פרוטות לקנות מכל פרי חדש פעם אחת בשנה.

רש"י במדבר ו,ב: למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מהיין שהוא מביא לידי ניאוף. **רש"י שם יא:** 'וכפר עליו מאשר חטא על הנפש' - שציער עצמו מן היין.

רמב"ם נדרים יג,כג: מי שנדר נדרים כדי לכוון דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה **זריז ומשובח**. כיצד כגון מי שהיה זולל ואסר עליו הבשר שנה או שתיים או מי שהיה שוגה ביין ואסר היין על עצמו זמן מרובה או לעולם וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות ... וכן מי שהיה מתגאה ביופיו ונדר בנזיר ... כולן דרך **עבודת השם** הם. **רמב"ם דעות ג,א:** המהלך בדרך זו נקרא חוטא שהרי הוא אומר בנזיר 'וכפר עליו מאשר חטא על הנפש' ... לא דייך מה שאסרה תורה שאתה אוסר עליך דברים אחרים! ובכלל זה אלו שמתענין תמיד שאינן בדרך טובה ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית.
3. **ריש פרשתנו:** וידבר משה אל ראשי המטות – **רש"י:** לימד שהפרת נדרים ביחיד מומחה. **חגיגה י,א:** היתר נדרים פורחים באוויר – **רש"י:** התרת נדרים שאמרו חכמים שהחכם מתיר את הנדר, מעט רמז יש במקרא ואין על מה לסמוך, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה.

ברכות סג,א: איזו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה? **'בכל דרכיך דעה'** (משלי ג,ו). **אור תורה למגיד ממעזריטש עה:** בכל המעשים שאתה עושה, אפילו הצרכים הגשמיים – דעה! יהיה כוונתך לשם שמים. כי בזה יוכל לעשות פשרה בין היצר טוב והיצר הרע כי **שניהם נהנים ממעשיו**, כי הוא אוכל ומתענג ובשאר דברים גשמיים כרצון היצר הרע וגם עושה רצון היצר טוב כי כל מעשיו לשם שמים.

רשימות הרבי מליובאוויטש נא: כל דבר בבריאה צריך להיות גם **משפיע** וגם **מושפע**, וזהו הטעם שהאדם המדבר נצרך לחי צומם ודומם, כדי להעלותם למדרגת מדבר ונמצא שהוא משפיע [מעלה אותם לקדושה] ומושפע [מקבל חיותו מהם]. והנה כל זה כשהאדם אוכל ושותה וכו' בשביל תכלית שהיא למעלה ממדרגת המדבר, כמו שכתוב בכל דרכיך דעה. אבל אם הוא רק למלא תאוה או הכרח הגוף – נמצא שהמאכל אינו מתעלה והאדם אינו משפיע אלא רק **מקבל** מהדומם. **וזוהו כללות ענין הנדרים שאוסר על עצמו דבר המותר - שבכל אחד ואחד ישנם שינוי הזמנים שלפעמים צריך להתרחק מדבר שבזמן אחר היה מסוגל להעלותו.**

אחת הבחינות בזה: כשרואה **שמוכרח** לזה, על פי רוב זה ראה שיכול להעלותו, משא"כ אם הוא **מותרות** ... [ב.] צריכים חיזוק ביותר שלא ירדו במדרגתם על דרך **שאסור לאכול קודם התפילה**.